

Valsts ieņēmumu
dienests

Metodiskais materiāls

Uzņēmumu ienākuma nodokļa piemērošana cesijas darījumos

Materiāls sagatavots: 13.10.2025.

Saturs

1. Vispārīgā informācija	3
2. Nosacījumi, kuriem izpildoties negūtie ienākumi no cesijā nodotām tiesībām ir uzskatāmi par saimnieciskās darbības izdevumiem	3
3. Piemēri par UIN piemērošanu cesijas darījumos	5

1. Vispārīgā informācija

1. **Cesija** ir kreditoru maiņa bez parādnieka piekrišanas. Prasījuma tiesību cesija tiek realizēta, kreditoram slēdzot līgumu ar trešo personu – cesionāru, un līguma slēgšana neprasa parādnieka piedalīšanos.

Cesijas līgumu starp prasījuma atdevēju kreditoru (cedentu) un to personu, kam to atdod (cesionāru), var noslēgt jebkādā formā. Parādnieka piekrišana, pret kuru prasījums vērsts, nav vajadzīga, un cesija ir spēkā, pat ja viņš neko par to nezina (Civillikuma 1801. pants).

2. Uzņēmumu ienākuma nodokļa (turpmāk – UIN) aprēķināšanas vajadzībām pie izdevumiem, kas nav saistīti ar saimniecisko darbību, pieskaita visus izdevumus, kas tieši nav saistīti ar nodokļa maksātāja saimniecisko darbību, tai skaitā **negūtos ienākumus no cesijā nodotām tiesībām**, izņemot UIN likuma 8. panta vienpadsmitajā daļā minētos gadījumus.¹

3. Ja izpildās UIN likuma 8. panta vienpadsmitajā daļā nosauktie pirmie divi nosacījumi un viens no pārējiem nosacījumiem, tad negūtos ienākumus no cesijā nodotām tiesībām uzskata **par saimnieciskās darbības izdevumiem**, kurus neietver UIN bāzē un neapliek ar UIN.

2. Nosacījumi, kuriem izpildoties negūtie ienākumi no cesijā nodotām tiesībām ir uzskatāmi par saimnieciskās darbības izdevumiem

4. Negūtos ienākumus no cesijā nodotām tiesībām uzskata **par saimnieciskās darbības izdevumiem**, kurus neietver UIN bāzē un neapliek ar UIN, ja izpildās pirmie divi nosacījumi un viens no pārējiem nosacījumiem:

1) cesionārs (t. i., tā persona, kurai parādu atdod) ir UIN vai tam pielīdzināta nodokļa maksātājs;

2) cesionārs ir Eiropas Savienības dalībvalsts vai Eiropas Ekonomikas zonas valsts rezidents vai tās valsts rezidents, ar kuru Latvija ir noslēgusi konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu, ja šī konvencija ir stājusies spēkā;

3) cesijas darījums nenotiek ar saistītu personu;

4) cesijas darījuma vērtība atbilst tā tirgus cenai (vērtībai).²

¹ UIN likuma 8. panta otrās daļas 12. punkts.

² UIN likuma 8. panta vienpadsmitā daļa.

1. piemērs

SIA "B" ir kreditors, kuram SIA "Metāla konstrukcijas" ir parādā 1000 EUR.

SIA "B" cedē šo parādu par 650 EUR cesionāram – Latvijā reģistrētai komercsabiedrībai, kas specializējusies parādu atgūšanā.

Cesijas darījuma rezultātā SIA "B" radušies zaudējumi 350 EUR (1000 – 650), t. i., negūtie ienākumi no cesijā nodotām tiesībām saņemt parādu no SIA "Metāla konstrukcijas".

SIA "B", aprēķinot UIN, šos zaudējumus attiecina uz saimnieciskās darbības izdevumiem, jo:

1) cesionārs ir UIN maksātājs;

2) cesionārs ir Latvijas rezidents;

3) cesijas darījums nenotiek ar saistītu personu, t. i., SIA "B" ar cesionāru nav saistīti uzņēmumi.

Tādējādi, izpildoties UIN likuma 8. panta vienpadsmitajai daļai, SIA "B" neveidojas ar UIN apliekams objekts no zaudējumiem no cesijas.

5. Ja cesijas darījums notiek ar saistītu personu, t. i., cesionārs un cedents ir saistītas personas, tad cesijas darījuma vērtībai ir jāatbilst tā tirgus cenai (vērtībai). Cesijas darījuma vērtības atbilstību tirgus cenai (vērtībai) pamato nodokļa maksātājs patstāvīgi, ņemot vērā konkrētos apstākļus, kuri noteikuši cesijas līguma noslēgšanas nepieciešamību un Ministru kabineta 2017. gada 14. novembra noteikumos Nr. 677 "Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma normu piemērošanas noteikumi" noteiktās tirgus cenu aprēķināšanas metodes.

2. piemērs

SIA "B" ir kreditors, kuram SIA "Metāla konstrukcijas" ir parādā 1000 EUR.

SIA "B" cedē (pārdod) šo debitora parādu uzņēmumam, kurš ir Kanādas rezidents, ienākuma nodokļa maksātājs un ir saistīts uzņēmums ar Latvijas SIA "B". UIN aprēķināšanas vajadzībām – izpildās UIN likuma 8. panta vienpadsmitās daļas nosacījumi. Lai arī parāds cedēts saistītajam uzņēmumam, SIA "B" ir pamatojums, ka cesijas darījuma vērtība atbilst tā tirgus cenai (vērtībai).

Jāņem vērā, ka ir spēkā Latvijas Republikas un Kanādas konvencija par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem.

Tātad SIA "B" zaudējumi, kas radušies saistībā ar minēto darījumu, ir saimnieciskās darbības izdevumi, tos neiekļauj UIN bāzē un neapliek ar UIN.

3. Piemēri par UIN piemērošanu cesijas darījumos

3. piemērs

Komerksabiedrība, kas saskaņā ar Finanšu instrumentu tirgus likumu sagatavo gada pārskatu atbilstoši starptautiskajiem grāmatvedības standartiem, iegādājas prasījuma tiesību kopumu jeb debitoru parādu portfeli. Iegādāto debitoru portfeli savā bilancē komerksabiedrība atzīst tā iegādes vērtībā (samaksātajā naudas summā), kam būtu jābūt vienādai ar tā patieso vērtību atbilstoši Starptautisko finanšu pārskatu standartam Nr. 9 "Finanšu instrumenti".

Šī aktīva iegādes vērtība ir nevis individuālo kredītu sākotnējā vērtība, bet gan konkrētā portfeļa kā finanšu aktīva iegādes vērtība atbilstoši iegādes brīdī veiktajam vērtējumam, kas nav saistīts ar to, vai šie kredīti tiktu uzskatīti par nedrošiem vai šaubīgiem. Cesijas rezultātā sākotnējais kreditors nepatur tiesības uz kredīta maksājumiem, un jaunais kreditors pārņem visus riskus un kontroli pār pārņemtajiem parādiem.

Komerksabiedrībai, kas iegādājas prasījuma tiesības, no šāda darījuma neveidojas ar UIN apliekams objekts.

4. piemērs

Latvijā reģistrēta SIA "X" nodarbojas ar preču vairumtirdzniecību un piegādā preces gan nesaistītiem uzņēmumiem, gan saistītiem grupas uzņēmumiem. Igaunijā reģistrētai sabiedrībai "Ig", kas ir saistītais grupas uzņēmums, ir izveidojies parāds 1000 EUR par precēm, kuras ir piegādājusi SIA "X".

SIA "X" prasījumu par parādu cedē saistītam grupas uzņēmumam, Latvijā reģistrētai SIA "M", kas ir arī sabiedrības "Ig" vienīgā dalībniece (mātes sabiedrība).

Parādu cedē par tirgus cenu, ko noteicis neatkarīgs vērtētājs (piemēram, eksperts, kurš iekļauts Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra apstiprinātajā sarakstā). Parāda tirgus vērtība noteikta atbilstoši starptautiskajiem vērtēšanas standartiem, izmantojot diskontētās naudas plūsmas metodi. Pamatojoties uz minēto, vērtētājs ir secinājis, ka parāda tirgus vērtība (t. i., vērtība, ko izmantotu, ja darījums notiktu starp nesaistītām personām) ir 260 EUR.

Tādējādi SIA "X" cedē parādu saistītajai sabiedrībai SIA "M" par parāda tirgus vērtību 260 EUR. Parāda cesijas rezultātā SIA "X" radušies zaudējumi 740 EUR.

SIA "X" zaudējumi no parāda cesijas saistītam uzņēmumam SIA "M" nav iekļaujami ar UIN apliekamajā bāzē un par tiem nav maksājams UIN, pamatojoties uz to, ka izpildās UIN likuma 8. panta vienpadsmitās daļas nosacījumi.

5. piemērs

SIA "A" ir saņēmusi aizņēmumu no Latvijā reģistrētas kredītiestādes un maksā par to procentu maksājumus. Aprēķinot UIN, procentu maksājumiem nepiemēro UIN likuma 10. panta pirmo daļu un procentu maksājumus pilnā apmērā var attiecināt uz saimnieciskās darbības izdevumiem (jo procentu maksājumus par aizņēmumu maksā Latvijā reģistrētai kredītiestādei).

Minētā kredītiestāde noslēdza prasījuma tiesību cesijas darījumu un nodeva prasījuma tiesības cesionāram – juridiskai personai, kas nav kredītiestāde. Savukārt SIA "A"

lūdza cesionāru mainīt kredīta līguma nosacījumus: pagarināt kredīta līgumu vēl uz tādu pašu termiņu un samazināt noteikto kredīta procentu likmi. Ievērojot to, ka minētā darījuma pamats ir starp kredītiestādi un SIA "A" slēgtais kredītēšanas līgums, SIA "A" arī pēc cesijas darījuma attiecībā uz procentu maksājumiem nav piemērojama UIN likuma 10. panta pirmā daļa.

6. piemērs

Mātes sabiedrība, kura ir izsniegusi aizdevumu meitas sabiedrībai, vēlas cedēt meitas sabiedrībai savu saistību pret mātes sabiedrības dalībniekiem par dividenžu izmaksu. **Jautājums.** Vai mātes sabiedrība dividendes kā saistību pret mātes sabiedrības dalībniekiem var cedēt meitas sabiedrībai?

Saskaņā ar Civillikuma 1798. pantu par cesijas priekšmetu var būt visādi prasījumi, vienalga, vai tie izriet no līguma, vai no neatļautas darbības, starp tiem arī tādi, kuriem vēl nav iestājies termiņš, kā arī nosacīti un pat nākami un nedroši. Proti, cedēt var tikai prasījuma tiesības.

Savukārt dividendes pēc savas būtības ir sabiedrības saistība (nevis sabiedrības prasījuma tiesības) pret tās dalībniekiem veikt sabiedrības peļņas daļas izmaksu atbilstoši sabiedrības dalībnieku sapulcē nolemtajam un proporcionāli dalībnieka ieguldījumam sabiedrības pamatkapitālā. Tādējādi prasījuma tiesības par dividenžu izmaksu pastāv sabiedrības dalībniekiem, bet sabiedrībai ir pienākums jeb saistība izmaksāt dividendes.

Ņemot vērā minēto, mātes sabiedrība nevar cedēt meitas sabiedrībai pienākumu izmaksāt dividendes mātes sabiedrības dalībniekiem, jo šāda darbība neatbilst cesijas būtībai (proti, nenotiek prasījuma cedēšana, bet gan saistības pāreja trešajai personai). Tādējādi šajā situācijā nav piemērojamas UIN tiesību normas par cesijā nodotajām tiesībām.

7. piemērs

SIA "KK" ir parādā SIA "A", kas ir informējusi SIA "KK" par noslēgto cesijas līgumu un parāda cedēšanu sabiedrībai SIA "X". Lai gan SIA "KK" no SIA "A" bija iegādājusies pakalpojumus, kas nepieciešami tās saimnieciskās darbības nodrošināšanai, un nebija par tiem laikus norēķinājusies, SIA "KK" veic attiecīgo maksājumu tās jaunajam kreditoram SIA "X".

Aprēķinot UIN, SIA "KK" neveidojas ar UIN apliekams objekts, jo cesijas līguma rezultātā ir mainījies tikai kreditors, tāpēc SIA "KK" maksājumu attiecina uz saimnieciskās darbības izdevumiem, kuriem nepiemēro UIN.

8. piemērs

SIA "EE" 2020. gadā noslēdza cesijas līgumu un cedēja savas prasījuma tiesības sabiedrībai AS "X". Cesijas darījuma rezultātā SIA "EE" veidojās ar UIN apliekams objekts – ar saimniecisko darbību nesaistīti izdevumi, kurus tā iekļāva UIN bāzē un samaksāja UIN. Savukārt 2025. gadā tika noslēgts atcēlējs līgums, ar kuru tika atjaunotas SIA "EE" prasījuma tiesības pret parādnieku.

Jautājums. Vai SIA "EE" ir tiesības 2025. gadā sniegt UIN deklarāciju, kurā samazināt UIN vai UIN bāzi par 2020. gadā samaksātā nodokļa summu, jo cesijas darījums tika atcelts 2025. gadā?

Šādā situācijā, lai arī cesijas darījums 2025. gadā ir atcelts, sabiedrībai SIA "EE" nav tiesību 2025. gadā UIN deklarācijā samazināt nodokli par 2020. gadā samaksāto UIN summu, jo 2025. gadā ir noticis jauns notikums, proti, atcēlējs līgums noslēgts (faktiskā situācija radusies) 2025. gadā, kā arī ir pagājis triju gadu termiņš, kura laikā nodokļu maksātājam bija tiesības sniegt nodokļu deklarācijas labojumu vai precizējumu.

Valsts ieņēmumu dienests

Materiāls sagatavots: 13.10.2025.

Materiāls pēdējo reizi aktualizēts: 13.10.2025.

Atsauksmes par materiāla kvalitāti vai priekšlikumus tā uzlabojumiem priecāsimies saņemt [Valsts ieņēmumu dienesta elektroniskās deklarēšanas sistēmas](#) sadaļā "Sarakste ar VID".